

### III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

#### 1. ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

*Ustawa z dnia 29 X 1920 r. o spółdzielniach (Dz. U. z 1950 r. nr 25, poz. 232)*

*Art. 26 ust. 2.* Wadliwość w zawiadomieniu jednego lub niektórych członków o terminie walnego zgromadzenia może tylko o tyle powodować unieważnienie uchwały dotyczącej organizacyjnych spraw spółdzielni, o ile wadliwość ta dotycząłaby takiej liczby członków, których obecność mogłaby wywrzeć wpływ na wynik głosowania), albo dotyczyłaby takiego członka, którego autorytet lub inne szczególne okoliczności mogłyby wpłynąć na zmianę stanowiska zajętego przez członków głosujących za uchwałą (1 CR 225/61 z dnia 2 II 1962 r.).

*Art. 34 ust. 4.* Ustawa dla zapewnienia sprawności gospodarce spółdzielni pozostawia swobodę organowi powołującemu zarząd co do jego odwołania. Dlatego też organ ten odwołując zarząd czy poszczególnego jego członka nie musi podawać motywów tego odwołania, nie musi wykazywać ważnej przyczyny (2 CR 499/61 z dnia 28 III 1962 r.).

*Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 23 XII 1927 r. o granicach Państwa (jednolity tekst Dz. U. z 1937 r., nr 11, poz. 83)*

*Art. 10 (1).* „Umowa o przeniesienie własności nieruchomości położonej na obszarze objętym do chwili odzyskania przez Polskę Ziemi Zachodnich pasem granicznym w rozumieniu art. 10 (1) rozporządzenia Prezydenta RP. z dnia 23 XII 1927 r. (jednolity tekst: Dz. U. z 1937 r. nr 11, poz. 83), zawarta w czasie wojny na terenach przyłączonych do b. Rzeszy Niemieckiej bez wymaganego w czasie jej zawarcia zezwolenia wojewody i. bez uzyskania takiego zezwolenia po wojnie, nie jest z tego powodu nieważna”. (Uchwała III CO 10/62 z dnia 27 X 1962 r.).

*Kodeks zobowiązań z dnia 27 X 1933 r. (Dz. U. nr 82, poz. 598 wraz ze zmianami)*

*Art. 158 § 1.* Okoliczność, kto zawarł umowę i opłacał składki ubezpieczeniowe w Państwowym Zakładzie Ubezpieczeń, ma istotne znaczenie dla zagadnienia możliwości zaliczenia części premii ubezpieczeniowej przy określeniu wysokości odszkodowania. Gdyby powód premię tę otrzymał z PZU z tytułu własnego ubezpieczenia, za które opłacał składki ubezpieczeniowe z własnych funduszy, to wypłacenie mu premii ubezpieczeniowej przez PZU nie miało by żadnego wpływu na wysokość dochodzonych przez niego roszczeń od pozwanego, który niczym nie przyczynił się do tego ubezpieczenia. W innym wypadku należałoby rozważyć sprawę w świetle zasady prawnej wyrażonej w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 III 1961 r. 1 CO 27/60 (3 CR 627/61 z dnia 26 II 1962 r.).

*Art. 161 § 2.* Podstawą obliczenia renty uzupełniającej są nie zarobki poszkodowanego w dacie wypadku, ale takie zarobki, jakie w okresie, na który ma być zasądzona renta, poszkodowany uzyskiwałby, gdyby nie uległ wypadkowi (4 CR 619/61 z dnia 21 III 1962 r.).

*Art. 161 § 2.* Renta; należy się poszkodowanemu nie tylko w wypadku utraty zdolności do pracy, ale także w razie zwiększenia się potrzeb poszkodowanego oraz zmniejszenia się jego widoków powodzenia w przyszłości. Przyczyny te nie muszą występować kumulatywnie, ale każda z nich z osobna, samoistnie uzasadnia zasądzenie renty. Odszkodowanie w formie renty za zwiększenie się potrzeb przysługuje także poszkodowanemu, który nie doznał uszczerbku w swej zdolności zarobkowej, a podobnież osobie, u której w wyniku wypadku zmniejszyły się widoki powodzenia w przyszłości, przysługuje renta, choćby nie utraciła zdolności do zarobkowania i nie zwiększyły się jej potrzeby. Pod pojęcie zmniejszenia się widoków powodzenia w przyszłości podciągnąć należy i wypadki utrudnienia zarobkowania (3 CR 25/61 z dnia 29 IX 1961 r.).

*Art. 162 § 2.* Przy ustaleniu szkody w myśl art. 162 § 2 k.z. należy uwzględnić wynagrodzenie zmarłego z potrąceniem podatku od wynagrodzeń. Korzyść, jaką uprawnieni utracili, stanowią bowiem kwoty rzeczywiście otrzymywane, a więc netto (4 CR 400/61 z dnia 18 I 1962 r.).

*Art. 165 § 1.* Zadośćuczynienie nie może mieć charakteru symbolicznego, ale też nie może być nadmierne. Sąd, decydując o tym, jaką sumę przyznać poszkodowanemu z tytułu zadośćuczynienia, powinien uwzględnić wszelkie zachodzące okoliczności oraz cel, któremu ma służyć zasądzona kwota — dodatkowa konsumpcja mająca zrekompensować cierpienia fizyczne i moralne. W wypadku gdy poszkodowany doznał złamania kręgosłupa i cierpi na całkowity bezwład kończyn dolnych uniemożliwiający mu chodzenie, szczególnie ciężkie jego cierpienia i dotkliwość skutków wypadku mogą uzasadnić zasądzenie tytułem zadośćuczynienia nawet 60 000 zł (3 CR 502/61 z dnia 24 I 1962 r.).

*Art. 165 § 1.* Ze względu na zasadę, że zarówno wynagrodzenie za pracę, jak i odszkodowanie za skutki wypadku przy pracy powinny być słuszne, zakład pracy, którego pracownik uległ wypadkowi na skutek naruszenia przez pracodawcę przepisów z zakresu b.h.p., powinien wypłacić poszkodowanemu możliwie niezwłocznie stosowne odszkodowanie, przy czym wszelkie umowy zmierzające do ograniczenia praw podmiotowych pracownika w tym zakresie (np. co do zadośćuczynienia za krzywdę moralną) nie mogą korzystać z ochrony prawa. Dlatego też sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek badania w każdym przypadku, czy ugoda taka nie jest sprzeczna z dyspozycją art. 41 § 1 p.o.p.c. (3 CR 424/61 z dnia 19 II 1962 r.).

*Art. 239.* W razie ustalenia przez sąd, że przedsiębiorstwo, gdyby uczyniło wszystko, co do niego należało, w postępowaniu arbitrażowym uzyskałoby przypadającą mu od dostawcy kwotę, staje się bezzasadnym roszczenie tego przedsiębiorstwa przeciwko swemu pracownikowi o odszkodowanie za zaniedbanie, jakiego dopuścił się pracownik przy dokonaniu czynności reklamacyjnych w związku z dostawą, a które spowodowało według twierdzenia pozwu oddalenie przez Okr. Kom. Arbitr. roszczenia przedsiębiorstwa przeciwko dostawcy (3 CR 809/61 z 17 W 1062 r.).

*Art. 473.* „Przepis art. 473 k.z. nie ma zastosowania do roszczeń odszkodowawczych dochodzonych przez przedsiębiorstwa lasów państwowych od pracowników, których stosunek służbowy oparty jest na nominacji i normowany przez przepisy ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej” (Uchwała składu 7 sędziów III PO 11/62 z dnia 24 XI 1962 r.).

*Kodeks postępowania niespornego z dnia 18 VII 1945 r. (Dz. U. nr 27, poz. 169 wraz ze zmianami)*

*Art. 44.* Osoba, która w rozumieniu art. 44 k.p.n. nie uczestniczyła w postępo-

waniu niespornym, jest ten, kto będąc zainteresowany w rozstrzygnięciu, nie został przez sąd, wbrew art. 13 § 2 k.p.n., wezwany do udziału w sprawie. Nie jest natomiast w żadnym wypadku taką osobą dochodzący — po zakończeniu postępowania — prawem następstwa sukcesor uczestnika postępowania niespornego (3 CR 556/62 z dnia 29 V 1962 r.).

*Prawo spadkowe z dnia 8 X 1946 r. (Dz. U. nr 60, poz. 328 wraz ze zmianami)*

*Art. 91 § 1.* „Oświadczenie testatora, iż unieważnia testament, złożony przed przewodniczącym prezydium gromadzkiej rady narodowej, przed którym poprzednio testator sporządził testament z art. 80 § 1 pr.sp., nie wystarcza do ważnego odwołania testamentu, jeżeli nie zachowano przepisów o formie testamentu” (Uchwała III CO 7/62 z dnia 24 X 1962 r.).

*Art. 167 § 1.* „Przekazanie” udziału w spadku kształtuje nowy stan materialno-prawny jedynie wówczas, gdy jest zbyciem udziału w spadku w rozumieniu art. 167 § 1 pr.sp. Oświadczenie spadkobiercy, że przekazuje swój udział innemu spadkobiercy, jest jedynie wnioskiem uczestnika postępowania, wyrażającym jego wolę co do sposobu dokonania udziału przez sąd. Uczestnik postępowania, który takie oświadczenie składa, oświadcza mianowicie, że nie chce partycypować w podziale gospodarstwa spółkowego w naturze i że popiera żądanie tego uczestnika postępowania, który zgłosił wniosek o przyznanie mu gospodarstwa w całości. Oświadczenie takie może mieć wpływ na treść orzeczenia o dziale spadku, ale nie uzasadnia poglądu, jakoby udział tego uczestnika udziału, na rzecz którego oświadczenie zostało złożone, wzrósł o udział uczestnika, który złożył to oświadczenie (4 CR 382/61 z dnia 17 VIII 1961 r.).

*Kodeks rodzinny z dnia 27 VI 1950 r. (Dz. U. nr 34, poz. 308 wraz ze zmianami)*

*Art. 21 § 1 oraz art. 22 ust. 1 pr. rzecz.* „Jeżeli jeden z małżonków nabył w czasie trwania małżeństwa gospodarstwo rolne na skutek nadania mu go jako osadnikowi wojskowemu (art. 18 ust. 1, art. 22 dekretu z dnia 6 IX 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych i byłego Wolnego Miasta Gdańska — Dz. U. nr 49, poz. 279 z późniejszymi zmianami), gospodarstwo to jest objęte wspólnością ustawową.

Jeżeli małżonek, któremu powyższe gospodarstwo zostało nadane, ujawniony jest w księdze wieczystej jako jego jedyny właściciel, osoba nabywająca gospodarstwo przez czynność prawną zdziałaną wyłącznie z tym małżonkiem jest — w rozumieniu art. 22 § 1 pr. rzecz. — w złej wierze, jeżeli wie, iż gospodarstwo jest majątkiem wspólnym zbywcy i jego małżonka” (Uchwała 2 CO 12/62 z dnia 30 XI 1962 r.).

*Art. 49.* Ustalono naukowo zasady dziedziczenia niektórych cech krwi, jak też istnienie niektórych cech wyłączających się nawzajem, umożliwiając w pewnych wypadkach wykluczenie ojcostwa również w wyniku badania krwi wyłącznie dziecka i domniemanego ojca. Wobec tego niedopuszczenie przez sąd w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa dowodu z grupowego badania krwi tylko dlatego, że matka dziecka nie żyje, powoduje konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku (1 CR 50/61 z dnia 13 III 1962 r.).

*Art. 49 § 1.* Zestawienie czasu, w którym mąż matki obcował z nią cieleśnie, ze stanem rozwoju dziecka w chwili jego urodzenia może uzasadniać wyłączenie ojcostwa męża matki w przypadku, gdy współzycie takie miało miejsce przy końcu okresu koncepcyjnego, a postępowanie dowodowe wykazało, że dziecko urodziło się całkowicie donoszone (4 CR 654/64 z dnia 14 III 1962 r.).

*Art. 70.* Rozwiązanie przysposobienia może nastąpić wyjątkowo wtedy, gdy nastąpiło ciężkie naruszenie przez jedną ze stron obowiązków rodzinnych. Do tego rodzaju ciężkiego naruszenia obowiązków rodzinnych należy również zaliczyć rażąco obrazę czci. (4 CR 707/61 z dnia 25 I 1962 r.).

*Ustawa z dnia 18 VII 1950 r. — przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz. U. nr 34, poz. 311)*

*Art. 114.* Według art. 114 p.o.p.c. i art. VI § 1 przep. wpraw. k.p.c. wniesienie pozwu przed sąd niewłaściwy przerywa także bieg terminu zawitego, w tym i terminu z art. 473 k.z. (2 CR 233/61 z dnia 4 VII 1961 r.).

*Kodeks postępowania cywilnego — Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 VIII 1950 r. o ogłoszeniu jednolitego tekstu kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. nr 43, poz. 394)*

*Art. 98 § 2.* Koszty procesu w rozumieniu art. 98 § 2 k.p.c. obejmują zawsze wynagrodzenie jednego adwokata, bez względu na to, czy dana jednostka społeczona rzeczywiście koszty wynagrodzenia adwokata poniosła (jeżeli była zastąpiona przez swój organ), ponieważ wymieniony przepis stanowi wyjątek od zasady, że strona otrzymuje zwrot tego, co na proces wydała (4 CZ 26/62 z dnia 10 IV 1962 r.).

*Art. 100.* Cofnięcie pozwu wskutek zmiany stanu faktycznego (nie wywołanej przez strony), która doprowadziła do bezprzedmiotowości żądania, stanowi w rozumieniu przepisów o kosztach sądowych „przegranie” sprawy (1 CZ 103/62 z dnia 27 VIII 1962 r.).

*Art. 178 § 1.* Strony przy dokonywaniu czynności procesowych obowiązane są dokładać jak najdalej idącą staranność. Przy tym jako kryterium przy ocenie winy w uchybieniu terminu procesowego (art. 178 § 1 k.p.c.) należy przyjąć obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony dbającej należycie o swoje interesy. Zajęcie stanowiska odmiennego, uwzględniającego subiektywny miernik staranności zależny od właściwości osobistych strony, wprowadzałoby do stosunków procesowych element niepewności i jest nie do przyjęcia. Przy takim założeniu okoliczność, że skarżąca jest osobą starszą, bez wykształcenia i nie wyrobiona życiowo, nie usprawiedliwia uchybienia terminu (4 CZ 35/62 z dnia 19 VI 1962 r.).

*Art. 191 pkt 3.* Wszczęcie postępowania o wywłaszczenie nieruchomości nie uzasadnia zawieszenia postępowania w sprawie o odszkodowanie za straty wyrządzone przedtem powodowi jako właścicielowi tej nieruchomości przez osoby, które dopuściły się samowoli (4 CZ 47/62 z dnia 30 V 1962 r.).

*Art. 207.* Przekazanie sprawy przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu jest według art. 207 § 1 k.p.c. fragmentem postępowania wszczętego przez wniesienie pozwu przed sąd niewłaściwy. Mimo przekazania sprawy, postępowanie zachowuje ciągłość, której wyrazem jest m. in. zasada, że pozew wniesiony do sądu niewłaściwego przerwał bieg przedawnienia (2 CR 233/61 z dnia 4 VII 1961 r.).

*Art. 242 § 1.* Postanowienie o umorzeniu śledztwa wprawdzie nie wiąże sądu cywilnego, lecz jest ono dokumentem publicznym i dlatego łącznie z materiałem dowodowym zebrany w sprawie karnej powinno być uwzględnione przy ocenie obrony pozwanego, a zwłaszcza w wypadku, gdy sąd cywilny przypisuje pozwanym odpowiedzialność z czynu niedozwolonego, objętego dochodzeniem karnym. W takim wypadku przypisanie pozwanemu czynu niedozwolonego byłoby usprawiedliwione z reguły w razie ujawnienia nowych okoliczności nie ujawnionych w postępowaniu karnym (4 CR 796/61 z dnia 17 IV 1962 r.).

*Art. 391 § 1.* Na postanowienie sądu pierwszej instancji, którego przedmiotem jest wznowienie postępowania, zażalenie nie przysługuje. Postanowienie takie może być zwalczane w rewizji, którą strona może wnieść od orzeczenia zapadłego wskutek wznowienia postępowania (2 CZ 56/62 z dnia 5 VII 1962 r.).

*Art. 396 § 1.* Orzecznictwo Sądu Najwyższego nie utożsamia interesu państwowego z każdym uszczupleniem należności podmiotu gospodarki uspołecznionej. Z orzecznictwa tego wynika, że naruszenie interesu Państwa Ludowego zachodzić może nawet w takim rozstrzygnięciu, które z uchybieniem praw obywatela niesłusznie orzeka o roszczeniach majątkowych na korzyść skarbu państwa lub organizacji socjalistycznej (1 CR 1026/61 z dnia 3 II 1962 r.).

*Dekret z 24 XII 1952 r. o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. z 1953 r., nr 4 poz. 7)*

*Art. 126.* Przepis ten dotyczy protokolarnego stwierdzenia przez kolej m. in. uszkodzenia przesyłki. Treść tego przepisu nie uzasadnia jednak stanowiska, by w postępowaniu sądowym nie można było ustalić odmiennego stanu faktycznego od stanu stwierdzonego w protokole kolejowym. Przeczy temu nawet ust. 3 przepisów wykonawczych do art. 126 dekretu. Według niego bowiem protokół ma tylko „podstawowe znaczenie” w postępowaniu sądowym. Sąd władny jest zatem poddać protokół kolejowy ocenie w granicach art. 242 § 1 i 241 k.p.c. (3 CR 471/61 z dnia 27 IV 1962 r.).

*Dekret z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. 1958 r. nr 23, poz. 97)*

*Art. 24.* Z reguły dla uwzględnienia zgłoszonego przez powoda żądania ustalenia po stronie pozwanej obowiązku pokrycia szkód mogących powstać w przyszłości staje się rzeczą nieodzowną przyjęcie prawdopodobieństwa, że aktualny stan zdrowia poszkodowanego nie ujawnia jeszcze wszystkich skutków uszkodzenia ciała i że niektóre z nich, na razie ukryte, wystąpić mogą w przyszłości, wpływając w ten sposób stanowczo na określenie stopnia utraty zdolności do pracy powoda w związku przyczynowym z wypadkiem (1 CR 1050/61 z dnia 17 III 1962 r.).

*Art. 24. ust. 2.* „Gdy osoba uprawniona do świadczeń w myśl dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin dochodzi od uspołecznionego zakładu pracy renty wyrównawczej, przewidzianej w art. 24 ust. 2 dekretu, a poszkodowany przyczynił się do wyrządzenia szkody (art. 158 § 2 k.z.), wysokość tej renty oblicza się w ten sposób, że od wysokości szkody wynagradzanej rentą (art. 161 § 2 i 162 § 2 i 3 k.z.) odlicza się rentę z ubezpieczenia społecznego, różnicę zaś zmniejsza się w stopniu odpowiadającym przyczynieniu się poszkodowanego” (Uchwała Połączonych Izb — Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych III PO 5/62 z dnia 14 XII 1962 r.).

*Ustawa z dnia 25 II 1958 r. o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym (Dz. U. nr 11 poz. 37)*

*Art. 17.* Szczególna jednostka administracyjna, jaką jest Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, powołany między innymi do administrowania budynkami w interesie właścicieli, nie może być uznany jako państwowa jednostka organizacyjna w rozumieniu art. 17 ustawy z 25 II 1958 r., władająca nieruchomością bez tytułu prawnego (2 CR 946/60 z dnia 4 XI 1961 r.).

*Ustawa z dnia 12 III 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz. U. nr 17 poz. 71)*

*Art. 9.* Okoliczność, że ustawa z dnia 20 III 1930 r. o przejęciu przez państwo dóbr martwej ręki (Dz. UL Nr 9 poz. 87) reguluje odrębnie przejęcie na własność państwa nieruchomości związków wyznaniowych, nie wyłącza przejęcia ich na własność państwa z mocy przepisów ustawy z dnia 12 III 1958 r., jeżeli zachodzą przesłanki takiego przejęcia (4 CR 256/61 z dnia 19 I 1962 r.).

*Ustawa z dnia 30 I 1959 r. — Prawo lokalowe (jednolity tekst Dz. U. z 1962 r., nr 47, poz. 227)*

*Art. 15.* „Przepis art. 15 prawa lokalowego z dnia 30 stycznia 1959 r. (jednolity tekst Dz. U. nr 47 poz. 227 z 1962 r.) nie ma zastosowania do stosunku najmu lokalu położonego na terenie, na którym nie wprowadzono publicznej gospodarki lokalami, a najemcy przydzielono ten lokal na podstawie przepisów o publicznej kontroli najmu (art. 19—23 dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. o publicznej gospodarce lokalami i kontroli najmu — Dz. U. RP nr 4, poz. 27 z 1946 r.)”. (Uchwała III CO 20/62 z dnia 9 XI 1962 r.).

*Ustawa z dnia 14 VII 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 32, poz. 159)*

*Art. 30 i nast.* „Do prawa pierwokupu (wykupu), przewidzianego w art. 30 i nast. ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 32, poz. 159) mają — w zakresie nieuregulowanym odmiennie przez tę ustawę — zastosowanie przepisy art. 345 i nast. kodeksu zobowiązań oraz art. 45 i 46 prawa rzeczowego, a w szczególności: a) oświadczenie prezydium właściwej rady narodowej o wykonaniu przysługującego mu prawa pierwokupu (wykupu) wymaga zachowania formy aktu notarialnego; b) własność nieruchomości, w stosunku do której prezydium właściwej rady narodowej wykonuje prawo pierwokupu (wykupu), przechodzi na skarb państwa z chwilą, gdy powyższe oświadczenie nie doszło do sprzedawcy w taki sposób, że mógł on o nim powziąć wiadomość (art. 44 § 1 p.o.p.c.); c) jeżeli prezydium właściwej rady narodowej nie skorzystało z przysługującego mu prawa pierwokupu (wykupu), do przejścia własności nieruchomości na kupującego konieczne jest zawarcie przez niego i przez sprzedawcę bezwarunkowej umowy o przeniesieniu własności albo uzyskanie orzeczenia sądowego, stwierdzającego obowiązek zawarcia takiej umowy” (Uchwała Całej Izby Cywilnej SN — I CO 24/62 z dnia 10 XI 1962 r.).

Zebrał  
Witold Świącicki

## 2. ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

*Kodeks karny z 1932 r.*

*Art. 1.* Zagadnienie przestępstwa ciągłego jest kwestią nie uregulowaną przez przepisy kodeksu karnego. Przestępstwo ciągle jest uznawane w orzecznictwie sądowym w tych przypadkach, gdy składa się przeważnie z masowych ilości czynów poszczególnych, których osądzenie pod kątem widzenia realnego zbiegu przestępstw jest w przeważającej ilości przypadków niemożliwe dlatego, że konkretnych przypadków w wyroku nawet bliżej określić nie można (ani co do ilości ani co do czasu lub miejsca), przeto ze względów praktycznych uznano, że nie może być

przeciwnie woli ustawy, aby pewien kompleks poszczególnych czynów w znaczeniu naturalnym połączyć w jedność prawną i osądzić jako jeden czyn w znaczeniu prawnym. Czy szereg działań stanowi szereg przestępstw, czy też składa się na jeden czyn ciągły, zależne jest od konkretnych czynności i odnośnych ustaleń). Skoro sąd prawidłowo ustalił, że poszczególne działania oskarżonego były jednorodne, naruszały to samo dobro prawne i były wynikiem jednolitego zamiaru i celu przestępnego, to mógł je uznać za jeden czyn ciągły w znaczeniu prawnym i nie dopuścił się przez to obrazy przepisów prawa materialnego (19 VII 1962 — I K 369/62).

*Art. 35.* Fakt orzeczenia kary łącznej nie stoi na przeszkodzie do wydania nowej kary łącznej obejmującej wszystkie przestępstwa osądzone poprzednim wyrokiem, jeśli tylko zachodzą warunki określone w art. 35 k.k. (2 II 1962 — III K 1005/61),

*Art. 47.* Zarzut niesłusznego orzeczenia przez sąd utraty praw, ponieważ zbrodnia umyślnego zabójstwa wypływa zawsze — zdaniem obrony — z niskich pobudek, jest całkowicie chybiony; nawet ta ciężka zbrodnia może być dokonana np. pod wpływem silnego wzruszenia, litości, czy błędu (urojona obrona konieczna), a więc z pobudek, które za niskie uznane być nie mogą (16 V 1962 — III K 228/62).

*Art. 61.* Kodeks karny wyłącza stosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary tylko w wypadkach skazania na karę pozbawienia wolności przez okres dłuższy niż 2 lata (art. 61 § 1) oraz skazania recydywisty (art. 61 § 3). Natomiast okoliczność, że oskarżony odbył karę pozbawienia wolności przebywając w areszcie tymczasowym, nie stanowi przeszkody w ubieganiu się w postępowaniu rewizyjnym o zawieszenie wykonania orzeczonej kary. Żądanie takie, jako zmierzające w oczywisty sposób do złagodzenia kary, z uwagi na przepis art. 64 k.k. jest konsekwencją zarzutu rażącej niewspółmierności kary; znajdującym oparcie w przepisie art. 371 pkt 4 k.p.k.

Instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary wiąże się z przepisem art. 54 k.k., uzupełnionym przez art. 384 pkt 2 k.p.k. w tym sensie, że kara powinna uwzględniać nie tylko okoliczności związane z indywidualnym zachowaniem się sprawcy, ale również wagę czynu i postulaty prewencji ogólnej (27 VII 1962 — III K 83/62).

*Art. 215.* Każdy kierowca pojazdu mechanicznego zdaje sobie sprawę z tego, że pijąc alkohol przed wyruszeniem w drogę, lub w czasie jazdy, znacznie obniża swoją zdolność panowania nad pojazdem. Jeśli więc oskarżony decydował się na jazdę w tych warunkach, to tym samym możliwość spowodowania niebezpieczeństwa katastrofy przewidywał i na nią się godził, skoro jazdy nie zaniechał. Bezpodstawny jest zatem pogląd, że w czynie oskarżonego zachodzą jedynie cechy przestępstwa z art. 30 ustawy z dnia 10 XII 1959 r. (Dz. U. nr 69, poz. 434), jak również pogląd, że oskarżony dopuścił się przestępstwa przewidzianego w art. 28 wyżej cyt. ustawy.

Niewątpliwie, oskarżony swym działaniem naruszył normy przepisów powyższej ustawy o zwalczaniu alkoholizmu, jak również i przepis art. 230 § 1 k.k. Jednakże żaden z tych przepisów nie wyczerpuje całości stanu faktycznego wytworzonego działaniem oskarżonego i dlatego zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 36 k.k. słusznie sąd wojewódzki czyn oskarżonego zakwalifikował z art. 215 § 1 k.k. jako przewidującego najsurowszą karę (20 VIII 1962 — III K 221/62).

*Art. 225 § 2.* Przyjęcie u sprawcy przestępstwa stanu silnego wzruszenia względnie nie przyjęcie takiego stanu zależy od oceny zebranego w tym przedmiocie materiału faktycznego i nie wymaga uciekania się do pomocy biegłych. Biegli psychiatrzy, wypowiadając się, że można przyjąć, iż oskarżony B. działał w stanie

silnego wzruszenia, właściwie przekroczyli swoje kompetencje, skoro doszli do takiego wniosku na tej tylko podstawie, że czyn oskarżonego jest dla nich niezrozumiały (a więc w oparciu o ocenę materiału dowodowego, do czego nie byli powołani) oraz ze względu na własne subiektywne przekonanie, iż zabójstwa swego dziecka nie można dokonać bez afektu (20 III 1962 — II K 1234/61).

*Art. 240.* Bójka w rozumieniu art. 240 k.k. nie jest uwarunkowana równoczesnością działania, jednością miejsca ani też udziałem wszystkich uczestników w całym jej przebiegu. Bójka pozostaje jednolitym czynem, mimo że zawiera przerwy, przenosi się z miejsca na miejsce i nawet mimo że kolejno biorą w niej udział różne osoby, jeżeli jednolitość zamiaru uczestników obejmuje cechy działania z art. 240 k.k. (19 VI 1962 — I K 1108/61).

*Art. 240.* W bójce, niezależnie od tego, kto jest inicjatorem, występują co najmniej dwie grupy uczestników zajmujących postawę agresywną. Jeżeli natomiast spośród dwóch jedna zajmuje stale postawę wyłącznie obronną, mamy do czynienia nie z bójką, lecz z pobiciem. Udział w bójce polega bądź tylko na zadawaniu razów bądź na zadawaniu razów i na obronie przed razami. Jeżeli, art. 241 k.k. mówi o używaniu w bójce niebezpiecznego narzędzia, to niewątpliwie chodzi o jego użycie do czynności wyczerpujących pojęcie udziału w bójce, tj. do zadawania uderzeń lub dla obrony przed uderzeniami. Jeżeli natomiast osoba biorąca udział w bójce wprawdzie trzyma niebezpieczne narzędzie, lecz nim ciosów nie zadaje, ani też za pomocą tego narzędzia nie broni się przed ciosami, nie można mówić o używaniu niebezpiecznego narzędzia w bójce (13 IX 1962 — Rw 888/62).

*Art. 247.* Przepis art. 247 k.k. odnosi się do osoby, która sama nie wytworzyła położenia grożącego bezpośrednio niebezpieczeństwem dla życia innego człowieka. Sprawca, który sprowadził bezpośrednio niebezpieczeństwo dla życia innej osoby i następnie wskutek niepodjęcia starań, zmierzających do uchylenia tego niebezpieczeństwa — doprowadził do śmierci tej osoby), stając się przez to winnym przestępstwa z art. 230 § 1 lub § 2 k.k., nie może odpowiadać dodatkowo z art. 247 k.k., gdyż nieudzielenie pomocy człowiekowi, którego życie doznało zagrożenia przednim działaniem sprawcy, stanowi jedno z ogniw tego samego łańcucha przyczyn, prowadzących do śmierci (31 VIII 1962 — II K 424/62).

*Art. 251.* W wypadku prawomocnego skazania oskarżonego za przestępstwo z art. 251 k.k., polegające na zmuszaniu pokrzywdzonych przemocą (skierowaną do rzeczy przez zamknięcie budynków), do zaniechania korzystania z mieszczących się tam pomieszczeń, nie usunięcia przez oskarżonych dobrowolnie i utrzymywanie w dalszym ciągu stanu zmuszającego pokrzywdzonych do znoszenia ograniczenia ich uprawnień, skutkuje możliwość zarzucenia oskarżonym nowego przestępstwa z art. 251 k.k., odnoszącego się do okresu po uprawomocnieniu się wspomnianego wyroku (29 XI 1962 — VI KO 60/62).

*Art. 286.* Konstrukcja art. 286 § 1 k.k. dla bytu przestępstwa objętego tym przepisem wymaga nie tylko „przekroczenia władzy”, ale równocześnie też działania na szkodę interesu publicznego.

Zagadnienie działania na szkodę interesu publicznego posiada doniosłe znaczenie również z punktu widzenia ochrony interesów obywateli w państwie demokracji ludowej, w którym z reguły fiscus występuje w roli wierzyciela. Osoby występujące w roli organów państwowych muszą w tych warunkach dbać zarówno o to, aby wiarygodności państwa zostały ściągnięte, jak też, ażeby przy tej sposobności nie naruszyć prawnie chronionych interesów obywateli i ażeby nie wyrządzić im krzywdy. W tej sytuacji każdy organ państwowy musi więc wykazać



się dużą dozą społecznego rozeznania ii uważać, aby przy wykonywaniu swoich obowiązków nie popaść w to, co się nazywa popularnie „bezdusznym biurokratyzmem” (7 VII 1961 — IV K 411/61).

*Art. 290 § 1.* Oskarżony występował na zewnątrz jako przedstawiciel KWS, a więc władzy państwowej powołanej do walki ze spekulacją i nadużyciami, i w tych przypadkach działał na podstawie pisemnego upoważnienia władzy kierującej go do wykonania czynności urzędowych, polegających na inspekcji warsztatów pracy i sporządzenia protokołu kontroli bez względu na jakość ustaleń. Wykonywał więc czynności zlecone w zakresie zarządu państwowego. W tym stanie rzeczy brak podstaw do twierdzenia, że oskarżony w przypadkach pobrania korzyści majątkowych podczas dokonywanych inspekcji nie był urzędnikiem w rozumieniu art. 290 § 1 k.k. (4 VI 1962 — I K 288/62).

*Art. 290 § 2.* Dyspozycja art. 290 § 2 klk. w pierwszym ustępie dotyczy czynności urzędowej w ogóle, a więc obejmuje zarówno czynność nieprawidłową, jak i czynność zgodną z prawem, a stanowiącą wypełnienie obowiązku urzędnika. Kwalifikowana postać przestępstwa wynika więc nie z rodzaju dokonywanej czynności urzędowej, lecz ze sposobu zachowania się urzędnika, który wykazuje nie tylko inicjatywę w kierunku wręczenia mu łapówki, ale uzależnia spełnienie czynności urzędowej od otrzymania wynagrodzenia (3 IX 1962 — III K 224/60),

#### *Kodeks postępowania karnego*

*Art. 9.* Dyrektywy „in dubio pro reo” nie można stosować automatycznie, gdy tylko następuje rozbieżność zeznań bądź świadka, bądź wyjaśnień oskarżonego. Z taką rozbieżnością zeznań lub wyjaśnień mamy do czynienia w postępowaniu karnym bardzo często. Dyrektywę „in dubio pro reo” należy stosować wówczas, gdy zostaną wyczerpane możliwości pozwalające rozstrzygnąć wątpliwości w tę lub inną stronę. Wymaga to więc od sądu orzekającego rozważenia wszystkich innych znajdujących się w sprawie dowodów, a w miarę możliwości przeprowadzenia przez sąd dodatkowych dowodów z urzędu. Dopiero gdy te wszystkie zabiegi nie dadzą możliwości rozstrzygnięcia wątpliwości, sąd rozstrzyga wątpliwości na korzyść oskarżonego (21 II 1962 — III K 1170/60).

*Art. 14.* Sąd wojewódzki stwierdzając nawet, swą niewłaściwość powinien kontynuować rozpoznanie sprawy i jedynie może, a nie musi, przekazać sprawę właściwemu sądowi (powiatowemu) w przypadku odroczenia rozprawy z innej przyczyny. Rozpoznanie sprawy przez sąd wyższego rzędu, gdy właściwy jest sąd niższego rzędu, nie narusza praw oskarżonego. Wprost przeciwnie. Takie rozpoznanie daje pełną gwarancję należytego osądzenia sprawy, co przecież leży w interesie oskarżonego (10 II 1962 — IV KZ 205/61),

*Art. 36* W myśl art. 36 k.p.k. o wyłączeniu sędziego decyduje sąd, przed którym toczy się sprawa. Przepis ten, mówiąc o „sądzie, przed którym toczy się sprawa”, ma na myśli sąd rzeczowo i miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy, a nie komplet orzekający w konkretnej sprawie zgodnie z podziałem czynności, którego skład został zakwestionowany w trybie art. 37 i 38 k.p.k. O wyłączeniu sędziego na podstawie art. 36 k.p.k. rozstrzyga sąd właściwy bez udziału sędziego, którego wniosek o wyłączenie dotyczy.

Ponieważ w omawianej sprawie decyzję oddalającą wniosek o wyłączenie sędziego powziął komplet orzekający z udziałem sędziego, którego dotyczył wniosek o wyłączenie, przeto naruszony został przepis art. 36 k.p.k. Obrazą tego przepisu prawnego skutkować musi uchylene wyroku i przekazanie sprawy do ponownego, rozpoznania (art. 378 § 1 lit. c k.p.k.). (15 XII 1961 — I K 487/61).

*Art. 37.* Wniosek o wyłączenie sędziego z mocy art. 37 k.p.k. należy zgłosić przed rozpoczęciem przewodu sądowego, jeżeli jednak przyczyny wyłączenia nie były wcześniej znane, zarzut obrazny art. 37 k.p.k. można zgłosić i w toku przewodu sądowego, a nawet w rewizji.

O wyłączeniu sędziego w myśl art. 36 i 35 § 1 k.p.k. rozstrzyga sąd w tym składzie, w jakim sprawa jest rozpatrywana, jednakże bez udziału sędziego, którego wyłączenie miałyby dotyczyć, przy czym rozpatrywanie tej kwestii następuje na posiedzeniu niejawnym (6 VII 1962 — I K 104/61).

*Art. 96.* Przepis art. 96 k.p.k. ma na celu zapobieżenie powstaniu takiej sytuacji procesowej, w której świadek byłby zmuszony albo zeznawać na niekorzyść własną lub bliskich, albo też kłamać narażając się zarazem na odpowiedzialność za fałszywe zeznania (art. 140 k.k.). W tej sytuacji obowiązkiem sądu jest uprzedzić świadka o prawie odmowy zeznań (5 I 1962 — IV K 702/61).

*Art. 292.* Uchylenie się świadka od zeznań w śledztwie, nie może stanowić przeszkody do wezwania tego świadka na rozprawę. Świadek, który skorzystał z prawa odmowy zeznań, może następnie zrezygnować z prawa odmowy zeznań. Brak jest podstaw prawnych do odmowy wezwania i przesłuchania świadka tylko z tego powodu (17 VIII 1962 — I K 281/60).

*Art. 310.* Niedopuszczalna jest praktyka formalnego tylko prowadzenia przewodu sądowego po odroczeniu sprawy w tej postaci, że nie wysłuchuje się ani wyjaśnień oskarżonych, ani też zeznań świadków, lecz czynności procesowe sprowadza się do zanotowania w protokole rozprawy, iż takie wyjaśnienie i zeznanie złożone przed odroczeniem rozprawy, uznano „za odczytane” (8 V 1962 — IV K 197/62).

*Art. 324.* Przepis art. 324 § 2 k.p.k. nakłada na sąd obowiązek uprzedzenia stron o możliwości zakwalifikowania czynu pod surowszy przepis prawa; nie nakłada natomiast obowiązku automatycznego odroczenia lub przerwania rozprawy. Wniosek strony o odroczenie lub przerwę rozprawy dla przeprowadzenia dodatkowych dowodów podlega ocenie sądu w trybie wskazanym w art. 292 k.p.k. (31 VIII 1962 — II K 397/62).

*Art. 331<sup>1</sup>.* Orzeczenie w myśl art. 331<sup>1</sup> sąd wydaje opierając się na przepisach kodeksu postępowania karnego, w szczególności przepisie art. 320 k.p.k., przy czym stosować można posiłkowo zasady procesu cywilnego, jeśli nie są one sprzeczne z zasadami procesu karnego (25 X 1962 — VI KO 31/62).

*Art. 351.* Przepis art. 351 § 2 k.p.k., nakazujący utrzymanie wyroku zaocznego w mocy w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego na rozprawę, zarządzoną na skutek wniesionego sprzeciwu od wyroku zaocznego, nie ma zastosowania w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu karnego (23 VI 1962 — V K 326/62).

*Art. 397.* Na podstawie art. 397 k.p.k. nie można stwierdzić uchybienia polegającego na błędnej ocenie dowodów, bądź uchybienia odnoszącego się do kwestii wymiaru kary, jeśli tylko nie zachodzi przy tym obraza prawa materialnego i jeśli orzeczenie zapadłe w tym przedmiocie opiera się na swobodnym uznaniu sędziowskim nie naruszającym prawa procesowego lub materialnego (28 VI 1962 — V K 218/62).

*Art. 408.* Me ma żadnych przeszkód do zaliczenia oskarżonemu na poczet kary pozbawienia wolności okresu jego przebywania w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych, w którym został on umieszczony na podstawie postanowienia sądu wydanego w danej sprawie (3 V 1962 — II K 859/61).

*Art. 478.* Oskarżycielowi prywatnemu nie służy zażalenie na postanowienie sędziego dla nieletnich o umorzeniu dochodzenia (25 X 1962 — VI KO 4/62).

*Ustawy zwiqzkowe i dodatkowe**Mały kodeks karny*

*Art. 28.* Waga obelgi zależy m. in, także od osoby lzącego. Obelga rzucona przez osobę, która sama w odczuciu otoczenia nie zasługuje na szacunek, sprawi mniejsze wrażenie i skutek tego jest mniej dotkliwa (10 VII 1962 — III K 379/62).

*Kodeks karny Wojska Polskiego*

*Art. 109 § 1.* Zamiar dłuższego lub trwałego uchylania się od pełnienia służby wojskowej jest istotnym elementem przestępstwa z art. 109 § 1 k.k.W.P., niezależnie od tego, kiedy ten zamiar powstanie (tzn. przed opuszczeniem jednostki, czy choćby nawet już po jej opuszczeniu), jeśli tylko jest realizowany, stanowić będzie element winy z art. 109 § 1 k.k.W.P. (17 IX 1962 — Rw 963/62).

*Art. 119 § 4.* Za przypadki mniejszej wagi w rozumieniu art. 119 § 4 k.k.W.P. uznać należy czyny z art. 119 § 1 k.k.W.P., przy których nie tylko treść nakazanej rozkazem czynności jest „mało ważna”, ale i zła wola sprawcy, oceniona na podstawie jego zachowania się w stosunku do rozkazodawcy, rodzaju zależności służbowej oraz okoliczności towarzyszących popełnieniu przestępstwa, jest nieznaczną (24 VIII 1962 — Rw 830/62).

*Art. 156 § 4.* Nieumyślne dopuszczenie do utraty naboju lub innych środków uzbrojenia nie wyczerpuje znamion występku z art. 156 § 4 k.k.W.P., lecz stanowi wykroczenie ścigane w trybie dyscyplinarnym (7 VIII 1962 — Rw 759/62).

*Ustawa z dnia 27 VI 1950 r. o ustroju adwokatury* (jednolity tekst Dz. U. z 1959 r. nr 8, poz. 41)

*Art. 53.* Ustanowionym w art. 53 ustawy z dnia 27 VI 1950 r. o ustroju adwokatury obowiązkiem adwokata zachowania w tajemnicy wszystkiego, o czym dowiedział się z tytułu wykonywania swego zawodu, objęta jest całość jego rozmów z klientem, pozostających w związku z omawianiem obrony w konkretnej sprawie. Obowiązek zachowania milczenia upada, jeżeli adwokat w związku z treścią danej rozmowy ze swoim klientem znalazł się w pozycji obwinionego w postępowaniu dyscyplinarnym lub oskarżonego w postępowaniu karnym (29 XI 1962 — VI KO 61/62)).

*Ustawa z dnia 21 I 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa* (Dz. U. nr 4, poz. 11)

*Art. 1.* Nie do przyjęcia jest teza sądu wojewódzkiego, iż sporządzenie przez oskarżonych fikcyjnych dowodów wywiązania się przez rolników z obowiązków dostaw żywca opóźniło jedynie wykonanie tego obowiązku, nie spowodowało natomiast przywłaszczenia żadnego mienia społecznego, lecz jedynie uszczerbek majątkowy rolników, wpłacających poszczególne sumy oskarżonym. Już samo wpłacenie oskarżonym przez zainteresowanych ekwiwalentu wartości żywca według ceny wolnorynkowej świadczy o zdolności gospodarczej zobowiązanych do wykonania dostawy.

Wyjęcie spod dyspozycji państwa funduszu przeznaczanego na dostawę konkretnej ilości żywca w sumie około 70 000 zł stanowi właśnie efektywną szkodę „damnum emergens”, poniesioną przez skarb państwa w mieniu społecznym, a stanowiącą różnicę pomiędzy wartością wolnorynkową podlegającego dostawie żywca a sumą, zwracaną przez państwo dostawcy.

Sytuacji tej nie zmienia ewentualna możliwość wyegzekwowania od zobowiązanych żywca, podobnie jak fakt pokrycia przyczynionej szkody przez przestępcę gospodarczego nie usuwa jej zawinionego przez sprawcę powstania, lecz niweluje

jedynie jej skutki, W tych warunkach uznać należy, że oskarżony wyrządził swym działaniem szkodę w mieniu społecznym w sumie około 70 000 zł, czyn zaś jego stanowi przestępstwo z art. 287 § 2 k.k. w związku z art. 1 § 1 lit. a ustawy z dnia 21 I 1958 r. (Dz. U. nr 4, poz. 11). (20 VIII 1962 — II K 883/61).

*Ustawa z dnia 22 V 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuli-  
gaństwo (Dz. U. nr 34, poz. 152)*

*Art. 1.* Chulikański charakter przestępstwa świadczy zwykle o działaniu sprawcy z niskich pobudek, nie jest to jednak cechą każdego takiego przestępstwa. Ustalenie, z jakich pobudek sprawca działał w konkretnym przypadku, należy do sądu orzekającego merytorycznie (25 X 1902 — VI KO 27/62).

*Ustawa z dnia 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw  
własności społecznej (Dz. U. nr 36, poz. 228)*

*Art. 2 § 3.* Skazanie na podstawie art. 2 § 3 ustawy z dnia 18 VI 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej nie rodzi obowiązku orzeczenia utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, lecz jedynie daje sądowi prawo orzeczenia względem działającego z chęci zysku sprawcy, obok kary więzienia i grzywny, dodatkowej kary utraty wspomnianych praw (25 X 1962 — VI KO 34/62).

*Art. 1.* Uzyskanie ustalenia przez Państwową Komisję Cen ceny produktu na podstawie oferty kalkulacyjnej nie wyklucza możliwości dopuszczenia się przez sprawcę zagarnięcia mienia społecznego, jeżeli działaniu jego towarzyszy zamiar uzyskania tym sposobem od przedsiębiorstwa uspołecznionego należności, które w razie przedstawienia kalkulacji zgodnej z prawdą nie byłyby mu przypadły (7 s. 25 X 1962 — VI KO 38/62).

*Ustawa z dnia 27 XI 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach  
publicznych (Dz. U. nr 53, poz. 295)*

*Art. 18.* Niezachowanie przez kierowcę należytej odległości pomiędzy prowadzonym przez siebie pojazdem a pojazdem poprzedzającym go na trasie jazdy lub zaniechanie przez kierowcę czy opóźnienie przezeń hamowania pojazdu po spostrzeżeniu oznak zatrzymywania się na jezdni pojazdu poprzedzającego — oczywiście przy równoczesnej niemożliwości wyprzedzenia zatrzymującego się pojazdu poprzedzającego — świadczy o nieostrożnej jeździe danego kierowcy i o naruszeniu przezeń przepisu art. 18 § 2 ustawy z dnia 27 XI 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych (15 IX 1962 — Rw 889/62).

Zebrał  
Stefan Kalinowski

### 3. ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO W SPRAWACH O ZAOPATRZENIE EMERYTALNE I ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH \*

*Art. 57 ust. 1 dekretu z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emery-  
talnym pracowników i ich rodzin (Dz. U, z 1958 r. Nr 23, poz. 93).* Do nieprzerwa-

\* Pierwsze z podanych orzeczeń zostało wydane przez Sąd Najwyższy, pozostałe zaś przez Trybunał Ubezpieczeń Społecznych.

nego okresu zatrudnienia wymaganego przez art. 57 ust. 1 dekretu o p.z.e. zalicza się również okres zatrudnienia pracownika po powstaniu prawa do renty, jeżeli zatrudnienie to było wykonywane po wyzwoleniu bez przerwy nadal w tym zakładzie pracy, w którym pracownik był zatrudniony w chwili powstania prawa do renty (uchwała z dnia 29 XI 1962 r. — III PU. 17/62).

*Dekret z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r., nr 23, poz. 93)*

*Art. 4 ust. 1 pkt 2.* Sołtys nie był nigdy pracownikiem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę lub mianowania. Był on natomiast osobą pełniącą funkcje z wyboru i w okresie czasu od dnia 1 XII 1951 r., tj. od czasu obowiązywania uchwały nr 747 Rady Ministrów z dnia 22 X 1951 r. w sprawie wynagrodzenia i ubezpieczenia sołtysów i podsołtysów, do czasu wykonania ustawy z dnia 25 IX 1954 r. o reformie podziału administracyjnego i powołaniu gromadzkich rad narodowych (Dz. U. nr 43, poz. 131), otrzymywał stałe wynagrodzenie miesięczne w wysokości do 260 zł.

Sołtys mógł mieć również dochody z poboru podatków i opłat, otrzymując jako inkasent wynagrodzenie w wysokości 0,5% sum inkasowanych należności, a także z tego tytułu mógł otrzymywać kwartalne premie do wysokości 200 zł. Jednakże dochodów tych — jako związanych z czynnościami zleconymi, które pełnił na równi z innymi osobami upoważnionymi w tym kierunku przez organy finansowe — nie uważa się za część wynagrodzenia otrzymywanego z tytułu pełnienia funkcji z wyboru, które to wynagrodzenie decyduje o tym, czy sołtys jest pracownikiem w rozumieniu dekretu (30 XII 1961 — TR III 2632/61).

*Art. 4 ust. 1.* Jeżeli był właściciel przedsiębiorstwa został za zezwoleniem sędziego-komisarza przyjęty do pracy za wynagrodzeniem przez syndyka masy upadłościowej, jest on pracownikiem w rozumieniu dekretu (26 V 1962 — TR III 1617/61).

*Art. 7.* Jeżeli dozorca domowy spełnia także czynności wynikające ze szczególnych warunków istniejących w danym domu, należy przy ocenie jego pracy jako zatrudnienie brać pod uwagę nie tylko obsługiwaną przez niego powierzchnię mieszkalną domu, lecz także zakres wykonywanych przez niego szczególnych czynności (7 VI 1962 — TR III 2592/61).

*Art. 10.* Wynagrodzenie za prace racjonalizatorskie — jako nie przysługujące z tytułu zatrudnienia — nie jest objęte tym przepisem dotyczącym podstawy wymiaru renty. Wobec tego kwoty wypłacone pracownikowi z tytułu wynalazków nie wchodzi do podstawy wymiaru renty (25 VIII 1961 — TR III 2129/60).

*Art. 19 i 20.* Przepisy te regulują samoistnie i wyczerpująco zagadnienie, jakie są skutki nieprawego pobierania przez rencistę świadczeń rentowych. W świetle tych przepisów skutki te uzależnione są tylko od tego, czy rencista był prawidłowo pouczony przez organ rentowy o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczeń lub wstrzymanie ich wypłaty, W takich przypadkach nie mają zastosowania przepisy kodeksu zobowiązań o niesłusznym wzbogaceniu się,

Wynika z tego, że jeżeli nastąpiło nieprawne pobranie przez rencistę świadczeń (czyli pobranie ich mimo zajścia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń lub wstrzymanie ich wypłaty) i rencista został odpowiednio pouczony — to jest on obowiązany do zwrotu tych świadczeń (29 IX 1961 — TR III 2282/60),

*Art. 32 i 43.* Za przerwę w zatrudnieniu w rozumieniu tych przepisów należy uważać brak zatrudnienia w danym miesiącu. Bez znaczenia jest w zakresie prawa

do ponownego ustalenia wysokości renty, czy przerwa w zatrudnieniu przypada całkowicie lub częściowo na początek, środek, czy też koniec trzyletniego okresu zatrudnienia, w ciągu którego zainteresowany powinien mieć wyższe zarobki, by móc się ubiegać o ponowne ustalenie wysokości renty (24 XI 1961 — TR III 1318/60).

*Art. 34 ust. 2.* Inwalidztwo z innych przyczyn, powstałe w ciągu 2 lat od ustania prawa do renty inwalidzkiej z tytułu wypadku w zatrudnieniu, nie uprawnia do renty inwalidzkiej z innych przyczyn, gdy pracownik nie ma wymaganego dla tej renty okresu zatrudnienia ani przed powstaniem inwalidztwa wypadkowego, ani przed powstaniem inwalidztwa z innych przyczyn (Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Trybunału z 28 II 1902 — zasada prawna nr 18)

*Art. 34 ust. 1 i 38 ust. 2.* Art. 34 ust. 1 (dotyczący powstania inwalidztwa w czasie zatrudnienia lub w ciągu 2 lat po ustaniu zatrudnienia) i art. 38 ust. 2 (dotyczący pięcioletniego zatrudnienia w ciągu 10 lat przed ustaniem zatrudnienia) nie wymagają, by warunki do renty inwalidzkiej zaistniały po ustaniu ostatniego zatrudnienia. Nie wyłącza się więc możliwości uzyskania renty inwalidzkiej, jeżeli warunki te spełniły się jeszcze przed podjęciem ostatniego czy też kilku ostatnich zatrudnień (27 II 1962 — TR III 788/61).

*Art. 36.* Związek przyczynowy między wypadkiem w zatrudnieniu a inwalidztwem może być bezpośredni lub pośredni. W tym ostatnim przypadku można przyjąć związek tylko wówczas, kiedy w sposób naukowy zostanie uzasadnione rzeczywiste istnienie związku choroby lub jej nasilenia z wypadkiem. Domniemanie lub przypuszczenie, że związek taki jest możliwy, nie stanowi dostatecznej podstawy uznania związku przyczynowego wypadku w zatrudnieniu ze stwierdzonym u badanego schorzeniem, powodującym inwalidztwo. Odnosi się to zwłaszcza do chorób samoistnych, które powstały z przyczyn niezależnych od wypadku, zaś późniejszy wypadek miał wpłynąć na pogorszenie istniejącej już poprzednio choroby (11 IX 1962 — TR I 570/62).

*Art. 36.* Przepis ten kładzie nacisk na to, czy wypadek nastąpił bądź w toku czynności związanych z realizacją zadań zakładu pracy, lub w toku czynności leżących w interesie zakładu pracy. Dlatego też wypadek, któremu uległ pracownik podczas treningu w zakładowym zespole sportowym, nie jest wypadkiem w zatrudnieniu także wtedy, gdy trening odbywał się w godzinach pracy za zgodą czy też na zlecenie przełożonego (5 I 1962 — TR II 2211/61).

*Art. 38 ust. 5.* Inwalidzka renta wyrównawcza nie jest świadczeniem samoistnym, gdyż jego udzielenie musi poprzedzić przyznanie renty inwalidzkiej. Wobec tego w stosunku do renty inwalidzkiej wyrównawczej nie obowiązują zasada przyznawania świadczeń tylko na wniosek. W związku z tym, jeżeli dojdzie do wiadomości organu rentowego, że pracujący rencista osiąga zarobki niższe niż 80% podstawy wymiaru renty, organ ten powinien z urzędu rozpatrzyć, czy rencista ten ma prawo do inwalidzkiej renty wyrównawczej (30 I 1962 — TR IV 651/61).

*Art. 39 ust. 1.* W przypadku stwierdzenia u pracownika (rencisty) III grupy inwalidztwa z tytułu wypadku, a wyższej grupy z ogółu przyczyn, a więc i innych przyczyn, nie należy wymierzać renty inwalidzkiej w wysokości przewidzianej w art. 39 ust. 1 dla wyższej grupy inwalidztwa (Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Trybunału z 14 V 1962 r. — zasada prawna nr 19).

*Art. 47.* Okoliczność, że kobieta, która po stwierdzeniu zgonu męża zawarła nowy związek małżeński i po śmierci drugiego męża pobierała po nim rentę rodzinną, zawiązała faktyczne współżycie ze swym pierwszym mężem, w świetle tego przepisu nie ma wpływu na jej uprawnienie emerytalne po drugim mężu (22 II 1961 r. — TR IV 299/60).

*Art. 86.* Przepis ten, nie zezwalający na merytoryczne rozpoznanie wniosku o rentę w przypadku wydania przez organ rentowy decyzji na mocy przepisów obowiązujących przed dniem 1 VII 1954 r., nie ma zastosowania, jeżeli na mocy tych przepisów osoba zainteresowana w ogóle nie mogła uzyskać prawa, o które się ubiegała, ponieważ ówczesne ustawodawstwo nie przewidywało świadczeń emerytalnych dla danej grupy pracowników, a dekret przewiduje zaopatrzenie emerytalne dla tej grupy pracowników. Dotyczy to w szczególności robotników leśnych (30 I 1962 r. — TR III 690/61).

*Dekret z dnia 25 VI 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin* (Dz. U. z 1958 r., nr 23, poz. 97)

*Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1 VII 1954 r. w sprawie wypadków w zatrudnieniu* (Dz. U. nr 35, poz. 149)

*Art. 36 dekretu i § 1 Rozporządzenia.* Akcja omłotowa mająca za zadanie przygotowanie ziarna pod zasiew, może być uważana za zorganizowaną tylko wtedy, gdy osoby biorące w niej dobrowolny udział, ustalą zarówno kolejność młocki u poszczególnych gospodarzy, jak i osoby, które w danym dniu uczestniczą w niej (19 V 1961 r. — TR IV 34/61).

*Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 V 1957 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania świadczeń przez repatriantów* (Dz. U. nr 26, poz. 117)

*§ 8 pkt 1 i 7.* Wypadek, któremu uległ repatriant w czasie gdy przebywał w obozie pracy przymusowej, nie jest wypadkiem w zatrudnieniu (16 VIII 1961 — TR II 339/60).

*Ustawa z dnia 28 III 1958 r. o zmianie przepisów o rentach i zaopatrzeniach* (Dz. U. Nr 21, poz. 93).

*Art. 7.* Powołana ustawa, wprowadzając do dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym nowy art. 7 ust. 2, wymagający, by zatrudnienie trwało co najmniej połowę normalnego czasu pracy, nie daje podstawy do wstrzymania świadczeń rentowych opartych na prawomocnej decyzji wydanej zgodnie z poprzednio obowiązującym stanem prawnymi, w którym nie było wyżej wskazanej zasady (25 IV 1962 r. — TR II 2662/61).

*Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 X 1958 r. w sprawie ustroju i zakresu działania komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia* (Dz. U. nr 65, poz. 319)

*§ 7.* Niestawienie się przez osobę ubiegającą się o rentę inwalidzką na badanie lekarskie zarządzane przez wojewódzką komisję do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, do której ta osoba siłą odwołała, nie może pociągać za sobą innego skutku niż ten, że orzeczenie obwodowej komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia staje się podstawą do decyzji organu rentowego (11 XI 1962 r. — TR II 500/60).

*Dekret z dnia 14 VIII 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin* (Dz. U. z 1958 r., nr 23, poz. 98)

*Art. 3 ust. 2.* Na zasadzie tego przepisu osobom zwolnionym ze służby wojskowej z powodu czasowej niezdolności do służby wojskowej i zaliczonym przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia do III grupy inwalidów przysługuje renta inwalidzka na czas trwania ich niezdolności do pracy, jeżeli nie mają prawa do zasiłku chorobowego.

W takich przypadkach nie jest wymagane, by nastąpiło stałe zwolnienie ze służby wojskowej, lecz wystarczy czasowe zwolnienie (31 I 1962 r. — TR III 324/62).

*Ustawa z 28 VII 1939 r. — Prawo o sądach ubezpieczeń społecznych w brzmieniu jednolitego tekstu (Dz. U. z 1961 r., nr 41, poz. 215)*

*Art. 160 § 1.* Przy rozpatrywaniu kwestii, czy niedokonanie w terminie czynności procesowej nastąpiło z winy zakładu ubezpieczeń społecznych, nie można mieć na uwadze zakładu jako jednostki organizacyjnej i uchybienie którejkolwiek jego komórki uznać za uchybienie powstałe z winy zakładu. Należy rozważyć, czy uchybienie terminu jest zawinione przez pracownika odpowiedzialnego za dopełnienie tej czynności; jeżeli się okaże, że uchybienie to jest przez niego zawinione, odmówić przywrócenia terminu (21 XII 1961 r. — TR III 47/61).

*Art. 196 § 3.* Ani prawo o sądach ubezpieczeń społecznych, ani też inne przepisy nie wyłączają skargi na milczenie Komisji Odwoławczej do Spraw Emerytalnych przy Ministerstwie Komunikacji. Wynika stąd, że dopuszczalne jest wniesienie skargi na milczenie także w stosunku do Komisji Odwoławczej (12 I 1962 r. — TZ 2310/61).

*Art. 236 i 238.* Wobec istniejącego u nas rozdziału kościoła od państwa organy związków wyznaniowych nie są organami publicznymi. Dlatego też zaświadczenie wydane przez proboszcza parafii katolickiej powinno być traktowane jak zaświadczenie osoby prywatnej (25 VIII 1962 r. — TR III 635/61).

*Art. 361.* Przepisy art. 73 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym nie uprawniają organu rentowego do wznowienia postępowania lub do ponownego rozpatrywania sprawy w części rozstrzygniętej prawomocnym wyrokiem sądu ubezpieczeń społecznych. W razie zaś wydania przez organ rentowy na wniosek osoby zainteresowanej decyzji, do której wydania nie jest uprawniony, skargę na tę decyzję sąd ubezpieczeń społecznych powinien traktować jako skargę o wznowienie postępowania i ją odrzucić, jeżeli w dniu zgłoszenia wniosku do organu rentowego nie są spełnione warunki określone w prawie o sądach ubezpieczeń społecznych dla wznowienia postępowania (5 X 1962 r. — TR II 1641/61).

Zebrał

Czesław Wasilkowski

#### 4. ORZECZNICTWO GŁÓWNEJ KOMISJI ARBITRAŻOWEJ

*Dekret z dnia 5 VIII 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (tekst jednolity Dz. U. z 1961 r. nr 37, poz. 195)*

*Art. 1.* W przypadku gdy cenniki Państwowej Komisji Cen zawierają lukę w tym sensie, że nie zostały nimi objęte ceny obowiązujące w pewnym okresie czasu i Państwowa Komisja Cen odmawia ustalenia tej ceny wstecz, wówczas komisja arbitrażowa rozlicza strony według ceny przez siebie ustalonej.

Z motywów uzasadnienia:

... Wprawdzie w dniu wydania przez Okręgową Komisję Arbitrażową orzeczenia brak było przepisu, który by wyraźnie przewidywał uprawnienie arbitrażu do ustalenia ceny, jednakże uprawnienie to wynika pośrednio z zadań, jakie zostały nałożone na państwowe komisje arbitrażowe w art. 1 dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (tekst jednolity Dz. U. z 1961 r., nr 37, poz. 195), do których to zadań należy między innymi ugruntowanie rozrachunku gospodarczego pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej ... (30 X 1961 r. — I-4036/61).



*Art. 2.* Spór o zwrot niewłaściwie użytej dotacji otrzymanej na podstawie uchwały nr 320 Prezydium Rządu z dnia 17 VIII 1956 r, w sprawie utworzenia funduszu interwencyjnego na aktywizację życia gospodarczego w miastach i miasteczkach podlega rozpoznaniu przez państwowe komisje arbitrażowe (13 I 1962 r. — III-7299/61).

*Art. 2 pkt 2.* Orzeczenie arbitrażowe wydane w sporze przedumownym kształtuje stosunki prawne między stronami; z takiego kształtującego charakteru orzeczenia wynika konieczność ustalenia w takim sporze wszystkich elementów faktycznych, ekonomicznych i prawnych, jakie są potrzebne dla wydania orzeczenia. Wobec tego i z uwagi na potrzebę szybkiego rozstrzygnięcia sporów przedumownych komisje arbitrażowe powinny w przypadku, gdy rozstrzygnięcie takiego sporu wymaga uprzedniego wydania decyzji administracyjnej, przedsięwziąć we własnym zakresie kroki mające na celu doprowadzenie przy współdziałaniu właściwych organów administracyjnych do uregulowania stanu prawnego, od którego zależne jest ukształtowanie stosunku umownego między stronami (15 VI 1962 r. — BO-5206/62).

*Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148)*

§ 96 i n. 1. Dopuszczalne jest prowadzenie egzekucji w stosunku do majątku spółdzielni postawionej w stan likwidacji.

2. Zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego wszczętego na podstawie zarządzenia prezesa komisji arbitrażowej dopuszczalne jest tylko na skutek dyspozycji tego prezesa i nie wystarczy w tym względzie wniosek samego: wierzyciela (27 III 1962 r. — BO-1084/62).

*Kodeks zobowiązań z dnia 27 X 1933 r. (Dz. U. nr 82, poz. 598 wraz ze zmianami)*

Przepis art. 336 § 1 kodeksu zobowiązań, przewidujący roczny termin dla dochodzenia roszczeń, nie ma zastosowania w przypadku, gdy wada dostarczonego towaru jest wynikiem czynu niedozwolonego, w szczególności — gdy towar wyprodukowany został niezgodnie z obowiązującymi normami.

Z motywów uzasadnienia:

... Wobec ustalenia, że sporna dachówka była niezgodna z normami państwowymi, wprowadzenie jej do obrotu przez pozwane Zakłady było w świetle przepisów dekretów z dnia 4 marca 1953 r. o normach i o Polskim Komitecie Normalizacyjnym (Dz. U. nr 15, poz. 61, zastąpiony przez ustawę z dnia 27 listopada 1961 r. o normalizacji — Dz. U. nr 53, poz. 298) oraz o wzmoczeniu walki z produkcją złej jakości (Dz. U. nr 16, poz. 63) — czynem przystępnymi, zagrożonym sankcją karną (art. 27 dekretu o normach i o Polskim Komitecie Normalizacyjnym oraz art. 1 dekretu o wzmoczeniu walki z produkcją złej jakości). Roszczenie powodowej Spółdzielni jest więc roszczeniem o wyrównanie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, wobec czego bieg terminu dla dochodzenia tego roszczenia rozpoczął się w dniu, w którym powód dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do odszkodowania (art. 283 § 2 k.z.). Skoro więc powodowa Spółdzielnia dowiedziała się o szkodzie w kwietniu 1960 r., a wniosek złożyła we wrześniu tego roku, to skierowanie sporu na drogę postępowania arbitrażowego nastąpiło w terminie przewidzianym w § 22 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 maja 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148).

W świetle przepisów powołanych wyżej dekretów z dnia 4 III 1953 r. nie można przyjąć, jak to uczyniła OKA w zaskarżonym orzeczeniu, że termin dla dochodzenia

roszczeń z tytułu wad dostarczonego towaru przewidziany w art. 336 k.z. ma zastosowanie także wówczas, gdy dostawa rzeczy wadliwej jest czynem niedozwolonym. Przyjęcie takiej zasady prowadziłoby bowiem do osłabienia odpowiedzialności jednostek gospodarki uspołecznionej za produkcję artykułów wadliwej jakości, a więc byłoby sprzeczne z celem i rolą stosunków umownych w tej gospodarce... (14 IX 1961 r. — I-3648/61).

*Ustawa z dnia 17 II 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. nr 12, poz. 61)*

*Art. 79—82.* 1. Dopuszczalne jest prowadzenie egzekucji w stosunku do majątku spółdzielni postawionej w stan likwidacji.

2. Zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego wszczętego na podstawie zarządzenia prezesa komisja arbitrażowej dopuszczalne jest tylko na skutek dyspozycji tego prezesa i nie wystarczy w tym względzie wniosek samego wierzyciela (27 III 1962 r. — BO-1084/62).

*Dekret z dnia 24 XII 1952 r. — o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. nr 4, poz. 7 z r. 1953)*

*Art. 32.* Jeżeli kolej podała do wiadomości plan przewozu określonych towarów, przewidujący dokonanie przewozu tych towarów w terminie krótszym niż to przewidują przepisy ogólnie obowiązujące w tym zakresie (art. 32 dekretu o przewozie przesyłek i osób kolejami oraz przepisy wykonawcze do tego artykułu), wówczas kolej odpowiada za szkodę powstałą na skutek niedotrzymania tego krótszego terminu (5 I 1962 r. — BO-8138/61).

*Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 9 IV 1959 r. w sprawie przydziałów, rozdzielników i uzgodnień dostaw oraz ogólnych warunków dostawy pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 37, poz. 167, zm. M.P. z 1961 r. nr 84, poz. 350)*

§ 4 załącznika nr 2. Niedopuszczalne jest umowne ograniczenie odpowiedzialności dostawcy za wady towaru do obowiązku zwrotu ceny zapłaconej za towar nienależytej jakości (26 II 1962 r. — BO-8929/61).

§ 12 i 17 załącznika nr 2. Jeżeli jednostka właściwa do przyjmowania zamówień na dostawę sama nie zawarła umowy, lecz przesłała zamówienie celem jego wykonania właściwemu przedsiębiorstwu, które zamówienie to przyjęło, wówczas kontrahentem umowy (dostawcą) jest to przedsiębiorstwo, a nie jednostka właściwa do przyjmowania zamówień (22 I 1962 r. — I-9577/61).

§ 7 ust. 1 załącznika nr 2. Ustalenie w sporze przedumownym, że odbiorca obowiązany jest przyjąć dostawę wykonaną z określonym opóźnieniem po umownym terminie dostawy (tzw. poślizg), nie powinno skutkować zwolnienia dostawcy od obowiązku zapłaty odszkodowania umownego za to opóźnienie (7 XI 1961 r. — BO 7246/61).

§ 34 ust. 1 załącznika nr 2. Wady tkaniny, których nie można wykryć bez odwijania beli i które ujawniły się dopiero przy sprzedaży detalicznej konsumentom, należy uważać za wady ukryte, a wobec tego termin do złożenia przez nabywcę reklamacji z tego tytułu biegnie od dnia ujawnienia tych wad (19 XII 1961 r. — BO-7942/61).

§ 84 załącznika nr 2. Dostawca, który zawierając umowę z odbiorcą, nie zapewnił sobie — przez zawarcie odpowiednich umów z jednostkami trzecimi — otrzymania surowca potrzebnego do wyprodukowania przedmiotu dostawy, ponosi wobec odbiorcy odpowiedzialność za niewykonanie dostawy spowodowane brakiem tego surowca (26 II 1962 r. — BO-9860/61).

§ 91 załącznika nr 2. Jeżeli dostawca bez uprzedniego uzyskania zgody odbiorcy wysłał inny towar niż przewidziano w umowie, to przyjęcie przez odbiorcę towaru nie zamówionego nie zwalnia dostawcy od obowiązku wykonania dostawy towaru określonego w umowie. Dostawca jest więc obowiązany do uiszczenia kar zarówno za dostarczenie towaru niezamówionego, jak i kar za niewykonanie dostawy towaru objętego umową (24 XI 1961 r. — I-7076/61),

*Zarządzenie Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 22 IV 1959 r. w sprawie branżowych warunków dostaw mięsa, wyrobów i przetworów mięsnych w obrocie rynkowym (M.P. nr 49, poz. 219)*

§ 60 ust. 1 pkt a. Przepis § 60 ust. 1 pkt a branżowych warunków dostaw mięsa ... w obrocie rynkowym (M.P. z 1959 r. nr 49, poz. 219) należy rozumieć w ten sposób, że przewidziana w nim utrata roszczeń z tytułu widocznych wad towaru, którego odbiór jakościowy nastąpił w magazynie dostawcy, odnosi się jedynie do przypadku, gdy pomimo tych wad towar odebrany został bez zastrzeżeń.

Z motywów uzasadnienia:

... Nie do przyjęcia jest pogląd reprezentowany przez nadzwyczajną rewizję, jakoby powodowy odbiorca w świetle § 60 ust. 1 p. a) b.w.d. mięsa utracił roszczenie o zapłatę kar z tytułu wad odebranych wędlin dlatego tylko, że odbiór jakościowy, w którego trakcie zgłoszono zastrzeżenia co do jakości tego towaru, dokonany został w magazynie pozwanego dostawcy. Taka interpretacja § 60 ust. 1 pkt a) b.w.d. mięsa jest niedopuszczalna; prowadziłaby ona bowiem do wyłączenia odpowiedzialności dostawcy za wadliwą jakość odebranego towaru, chociaż odbiorca poczynił przy odbiorze zastrzeżenia co do tej jakości, w przypadku gdy wady towaru, nie dyskwalifikujące go do konsumpcji, stwierdzono przy dostawie wykonywanej loco magazyn dostawcy; byłoby to oczywiście sprzeczne z przepisami § 47 ust. 1 i § 69 pkt 7) tychże b.w.d. Przepis § 60 ust. 1 pkt a) b.w.d. mięsa należy zatem rozumieć w ten sposób, że przewidziana w nim utrata roszczenia z tytułu widocznych wad towaru, którego odbiór jakościowy nastąpił w magazynie dostawcy, odnosi się jedynie do przypadku, gdy pomimo tych wad towar odebrany został bez zastrzeżeń.

Skoro zatem w przypadku objętym niniejszym sporem powodowy odbiorca zgłosił przy odbiorze jakościowym zastrzeżenia co do jakości wędlin i doprowadził do komisijnego pobrania prób celem przeprowadzenia analizy laboratoryjnej przez właściwy organ, co — jak to trafnie przyjęła GKA w zaskarżonym rewizją orzeczeniu — potraktować trzeba jako równoznaczne z reklamacją (porównaj orzeczenie zespołu rewizyjnego GKA z dnia 10 listopada 1960 r. RN-71/60 — Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny z, 4/1961 str. 317) — to uznać należy, iż powód prawa do roszczeń o zapłatę kar nie utracił... (6 III 1962 r. — BO-9368/61).

*Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Leśnego z dnia 15 XII 1958 r. w sprawie szczegółowych przepisów o przydziałach, rozdzielnikach, uzgodnieniach dostaw i branżowych warunków dostaw drewna i wyrobów z drewna (M.P. nr 99, poz. 545)*

§ 72 załącznika nr 2. Odsetki za opóźnienie zapłaty należności za dostarczone na eksport wyroby z drewna obliczać należy w wysokości 18% w stosunku rocznym zgodnie z § 72 pkt 4 branżowych warunków dostaw drewna i wyrobów z drewna (M.P. z 1958 r. nr 99, poz. 545). (13 I 1962 r. — I-8455/61).

*Zarządzenie Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z dnia 29 III 1960 r. w sprawie branżowych warunków dostaw artykułów jajczarskich w obrocie krajowym (M.P. nr 44, poz. 216)*

§ 6 i 14. 1. Przy odbiorze towaru z magazynu dostawcy nie tylko faktyczne wydanie towaru, ale i wskazanie odbiorcy wyodrębnionego in specie i przeznaczonego dla niego do odbioru towaru, który okazał się wadliwy, stanowi podstawę do żądania odszkodowania umownego za dostarczenie towaru wadliwego.

2. Obowiązek zapłaty odszkodowania umownego za dostarczenie towaru wadliwego ciąży na dostawcy, gdy w wyniku ujawnienia wad przy odbiorze jakościowym w magazynie dostawcy odbiorca towaru nie przyjął, a dostawca na skutek żądania odbiorcy dokonał wymiany na towar wolny od wad (29 III 1962 r. — BO-9811/61).

*Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 16 X 1959 r. w sprawie uzgodnień dostaw i ogólnych warunków dostaw związanych z obrotem z zagranicą pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 92, poz. 494, zm. M.P. z 1961 r. nr 84, poz. 350)*

§ 40 i 41 (o.w.d. — eksport). Udzielenie dostawcy dodatkowego terminu na wykonanie dostawy nie zwalnia dostawcy od obowiązku uiszczenia odszkodowania umownego za zwłokę w wykonaniu dostawy liczoną od pierwotnie umówionego terminu (16 III 1962 r. — I-1260/62).

*Uchwała nr 314 Rady Ministrów z dnia 8 VIII 1961 r. w sprawie usprawnienia kooperacji przemysłowej (M.P. nr 69, poz. 296)*

§ 20 ust. 3. W przypadku gdy cenniki Państwowej Komisji Cen zawierają lukę w tym sensie, że nie zostały nimi objęte ceny obowiązujące w pewnym okresie czasu i Państwowa Komisja Cen odmawia ustalenia tej ceny wstecz, wówczas komisja arbitrażowa rozlicza strony według ceny przez siebie ustalonej (30 X 1961 r. — I-4036/61).

*Ustawa z dnia 30 I 1959 r. — Prawo lokalowe (Dz. U. z 1959 r. nr 10, poz. 59)*

Art. 5. Najemca lokalu użytkowego nie ma obowiązku ponoszenia kosztów wywozu nieczystości z obrębu nieruchomości, w której mieści się lokal (9 XII 1961 r. — III-6618/61).

*Ustawa z dnia 22 IV 1959 r. o utrzymaniu czystości i porządku w miastach i osiedlach (Dz. U. nr 27, poz. 167)*

Art. 4. Najemca lokalu użytkowego nie ma obowiązku ponoszenia kosztów wywozu nieczystości z obrębu nieruchomości, w której mieści się lokal (9 XII 1961 r. — III-6618/61).

*Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 VII 1958 r. w sprawie czynszów za lokale użytkowe i wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej (Dz. U. nr 50, poz. 245 ze zmianami)*

§ 16. Najemca lokalu użytkowego nie ma obowiązku ponoszenia kosztów wywozu nieczystości z obrębu nieruchomości, w której mieści się lokal (9 XII 1961 r. — III-6618/61).

*Uchwała nr 14 Rady Ministrów z dnia 5 I 1957 r. w sprawie umów o roboty budowlano-montażowe (M.P. nr 4, poz. 28)*

§ 67 i 69 załącznika — *Ogólne zasady umów o roboty budowlano-montażowe*. Dostarczenie wykonawcy przez inwestora dokumentacji wadliwej, która została zwrócona przez wykonawcę inwestorowi w ciągu 30 dni bądź w okresie umownie ustalonym do poprawienia, równoznaczne jest ze zwłoką w dostarczeniu dokumentacji. W takim przypadku wykonawcy przysługuje kara umowna za cały okres zwłoki spowodowanej usuwaniem błędów dokumentacji, przy czym wykonawca nie ma obowiązku ustalenia terminu na usunięcie stwierdzonych przez siebie błę-

dów. Jeżeli natomiast wykonawca zgłosi zastrzeżenia do dokumentacji po upływie 30 dni, bądź po okresie umownym ustalonym na sprawdzenie dokumentacji, bądź też w trakcie realizacji robót, wówczas obowiązany jest ustalić w porozumieniu z inwestorem termin na poprawienie dokumentacji, a inwestor obowiązany jest zapłacić karę umowną za zwłokę jedynie w przypadku niedotrzymania tego terminu, liczoną za okres poprawiania dokumentacji po tym terminie. Jeżeli nie został ustalony termin do poprawienia dokumentacji, należy uważać, że chodziło o bezzwłoczne poprawienie dokumentacji, tzn. w takim okresie czasu, jaki jest konieczny ze względów technicznych na usunięcie błędów i braków dokumentacji. Komisje arbitrażowe powinny oceniać w razie wątpliwości, jaki okres czasu był potrzebny na poprawienie dokumentacji z uwagi na zakres jej wad (13 III 1962 r. — BO-8169/61).

*Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 X 1959 r. w sprawie robót budowlano-montażowych wykonywanych przez przedsiębiorstwa państwowe na rzecz jednostek spółdzielczych i gospodarki nieuspołecznionej (M.P. nr 86, poz. 455)*

§ 5. Przepis § 5 zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 X 1969 r. w sprawie robót budowlano-montażowych wykonywanych przez przedsiębiorstwa państwowe na rzecz jednostek spółdzielczych i gospodarki nieuspołecznionej (M.P. nr 86, poz. 455), który przewiduje obowiązek pokrywania przez jednostki spółdzielcze dopłat z tytułu różnicy między ceną zaopatrzeniową (zbytu) materiałów a ceną detaliczną, nie odnosi się do spółdzielni zrzeszonych w Centralnym Związku Spółdzielczości Pracy, gdyż są one uprawnione do nabywania materiałów budowlanych na własne cele inwestycyjne i remontowe po cenach zbytu (19 IV 1962 r. — BO-2002/62).

*Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 21 VI 1960 r. w sprawie narzutów na normatywne koszty bezpośrednie oraz zasad uwzględniania dodatkowych kosztów robót budowlano-montażowych (M.P. nr 59, poz. 283)*

Obowiązek pokrywania przez zamawiającego dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem przez wykonawcę robót budowlano-montażowych ponadnormatywnej ilości pracowników zamiejscowych istnieje tylko w granicach określonych przez obowiązujące przepisy. Odmiennie postanowienia umowy w tym zakresie są nieważne (21 XI 1961 r. — II-7669/61).

*Uchwała nr 694 Rady Ministrów z dnia 3 XI 1956 r. w sprawie ustalenia zasad zawierania umów i dokonywania rozliczeń za dokumentację projektowo-kosztorysową wykonywaną przez państwowe biura projektów (M.P. nr 100, poz. 1153)*

§ 14. Inwestor, który uścił wykonawcy robót budowlano-montażowych odszkodowanie za opóźnienie w dostarczeniu temu wykonawcy dokumentacji projektowo-kosztorysowej, może dochodzić od biura projektów wynagrodzenia poniesionej wskutek tego szkody, gdy przewyższa ona należne od biura projektów odszkodowanie umowne, jeżeli udowodni, że przyczyną opóźnienia w dostarczeniu wykonawcy tej dokumentacji było nieterminowe jej wykonanie przez biuro projektów (21 XI 1961 r. — II-8112/61).

*Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 16 X 1958 r. w sprawie zasad i norm kosztorysowania oraz rozliczenia dodatkowych kosztów robót budowlano-montażowych w okresie jesienno-zimowym (M.P. nr 83, poz. 477)*

Narzuty procentowe, przysługujące wykonawcy robót budowlanych z tytułu dodatkowych kosztów powstałych w związku z wykonywaniem robót w okresie jesienno-zimowym, obejmują między innymi koszty ogrzewania budynków, murów, zapraw itp., umożliwiające prowadzenie robót z zachowaniem wymaganej technologii robót. Nie obejmują one natomiast kosztów osuszania już wykonanych budynków, za co należy się wykonawcy odrębna zapłata (9 X 1961 r. — BO-5481/61).

Zebrał

*Zenon Klafkowski*